

CUANDO LOS NIÑOS DICEN ¡BASTA!

Tonucci, Francesco

Fundación *Germán Sánchez Ruipérez*, Madrid, 2003, 304 pp.

“Las personas mayores nunca comprenden nada por sí solas y es cansador para los niños tener que darles siempre explicaciones” *Antoine de Saint-Exupéry*

“Somos los niños del mundo. Somos los niños de la calle. Los niños de la guerra. Las víctimas y los huérfanos del sida. Somos los niños cuyas voces no son escuchadas. Ha llegado ya el momento de que nos escuchéis.”

Gabriela Azurduy Arrieta, 13 anys. Bolivia.
Inauguració de la Sessió especial de la Onu per a la infància reunida a Nova York, 9 de maig de 2002.

Segurament moltes i molts de nosaltres coneguem ja el projecte polític “La città dei bambini” (“La ciutat dels xiquets”), nascut en 1991 a la ciutat italiana de Fano.

En este llibre deliciós, il·lustrat amb les vinyetes de *Frato*, Tonucci dona la paraula a les xiquetes i xiquets, no ja sols de la ciutat de Fano sinò també de la ciutat de Roma i de diferents ciutats italianes, espanyoles i argentines on l'autor ha participat en la promoció d'aquest projecte. Els protagonistes del llibre són així xiquetes i xiquets de 6 a 11 anys, membres del *Consell dels xiquets* de les seues respectives ciutats.

Habitants d'unes cases i d'unes ciutats on els espais i els temps han estat pensats prioritàriament per i per als adults “productius”, els xiquets i xiquetes prenen la paraula i reivindiquen les seues necessitats i els seus desitjos en relació a la vida quotidiana.

Cadascun dels 26 capítols s'inicia amb una vinyeta de *Frato* i amb una frase enunciativa per algun xiquet o xiqueta en el *Consell dels xiquets* de la seua ciutat. Cadascuna d'aquestes frases senyala una denúncia que l'autor ens ajuda a situar en tota la seua dimensió vital, fent-nos veure fins a quin punt són conceptes profunds i comprometedors; cada frase genera també un conjunt de possibilitats concretes i radicals de canvi si, com diu l'autor, escoltarem els xiquets.

Així, al llarg del llibre van desgranant-se un conjunt de qüestions que afecten i limiten la vida quotidiana no sols dels xiquets sinò també de totes aquelles persones que no viuen subjectes a un ritme laboral: adolescents, iaies, iaies, persones malaltes o invàlides, persones aturades, persones que es dediquen al cuidat dels xiquets...

Qüestions com la organització del temps en les famílies i en la vida dels xiquets, la distribució dels espais en les cases i en les ciutats, l'aïllament social, la mercantilització dels espais d'oci, la degradació ecològica de les ciutats occidentals... van dibuixant un context vital que limita greument tant les possibilitats de la comunicació, del joc, de les relacions, com les necessitats d'autonomia i de participació de les xiquetes i xiquets:

- “Para ser felices hacen falta dos o tres”; “Para jugar se necesitan amigos”.
- “Estaba jugando en la plaza y el policia me quitó la pelota”; “Los niños deberían tener para jugar el mismo sitio que tienen los adultos para aparcar sus coches”. “No importa que las plazas sean pequeñas, basta con que sean muchas”
- “No es justo que los niños tengan que pagar para jugar”
- “Me gustaría un campo de fútbol sin entrenador”
- “No sé qué hacer sólo, porque nunca me quedo sólo” (sense adults)
- “Queremos de esta ciudad el permiso para salir de casa”; “las ciudades son pedazos de mundo”
- “Por la acera debe poder pasar toda una familia”
- “Pedimos que se nombre un concejal para nosotros”
- “La bicicleta es más democrática que el coche porque todos pueden andar en ella, incluso los niños; no hace falta matrícula, cuesta menos y no produce contaminación”

En moltes de les ciutats on s’ha desenvolupat el projecte “La ciutat dels xiquets”, adults, xiquetes i xiquets han treballat conjuntament en diverses experiències de “Planificació urbanística compartida”, fruit de les quals s’han aconseguit algunes coses com les següents:

- junes de veïns que modifiquen els seus estatuts, anulant les normes que impedeixen el joc dels xiquets i xiquetes
- eliminació dels aparcaments de cotxes en algunes places de la ciutat, recuperant-les per al passeig, el descans i el joc (“El espacio público es el espacio de la democracia” Alcalde de la ciutat de Rosario)
- organització d’horaris d’ús gratuït de poliesportius i piscines de propietat municipal.
- escoles que obrin els seus patis per les vesprades i durant els caps de setmana per a que els xiquets i xiquetes puguin jugar gratuïtament i de manera autònoma
- ciutats que planifiquen una vesprada a la setmana per als xiquets, en la qual aquests poden transitar de manera autònoma per la ciutat, per a jugar amb els seus amics, per anar a comprar, a la piscina o a la classe d’anglès.
- ciutats que han elaborat tota una política per a l’ús de la bicicleta (Ferrara)
- barris que han reorganitzat els seus espais i els seus carrers: placetes i espais públics pròxims, carrers bonics amb aceres amples, bancs, arbres i paraetes, centres socials
- ciutats que han pensat en donar visibilitat i presència pública als desitjos dels xiquets i les xiquetes: publicacions pròpies, còmics, cartells...

Una de las experiències més suggerents que s’ha desenvolupat en diverses ciutats és sense dubte el projecte “A la escuela vamos solos”, un projecte social en el que families, escoles, concejalies, policia municipal, comerciants, iaies i iaies... treballen conjuntament per fer possible que els xiquets i les xiquetes es reapropien de la seua ciutat i puguin anar sols a l’escola, “hablando entre nosotros...”

Les reflexions i experiències d’aquest llibre ens remetent a una nova cultura de la infància que considere a les xiquetes i als xiquets com a ciutadanes i ciutadans, amb les seues necessitats i drets de relació, d’autonomia i de participació en les decisions que els afecten.

Però sobretot, en aquest llibre, els xiquets i les xiquetes ens mostren un camí potent i radical d’educació per a la ciutadania, que comença per crear les condicions necessàries per a que puguin participar en les decisions de la seua família, de la seua escola, del seu entorn: “el maestro dice que no hay tiempo para el *Consejo de los Niños* y el sábado

dedicamos una hora a educación cívica”; “algunas maestras no permiten a los consejeros hablar en la escuela de los temas discutidos en las reuniones, por lo que los representantes se ven obligados a hablar durante el recreo, cuando nadie los escucha.”; “cuando conocí los problemas de la ciudad y comprendí que podía hacer algo, me sentí responsable”; “ví que muchos de los deseos se realizaban así que me reproché mi primera actitud” (de incredulitat); “las cosas se resuelven mejor entre varios”...

.....